

PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY

Losii Elena

doctor în psihologie, conferențiar universitar,

Universitatea Pedagogică de Stat «Ion Creangă» din Chișinău, Republic of Moldova

SECURITATEA PSIHOLOGICĂ A BĂRBAȚILOR ȘOMERI

Adnotare. Articolul reflectă rezultatele studiului experimental al securității psihologice a bărbaților de peste 40 de ani, șomeri. Eșantionul a fost constituit din 76 de respondenți. Ca rezultate am constatat că subiecții experimentali au diferite nivele de stimă de sine, depresie și stres și care corelează diferit cu variabilele demografice, precum vârsta, veniturile respondenților, starea civilă, nivelele de studii, prezența sau absența copiilor.

Cuvinte cheie: securitate psihologică, stimă de sine, depresie, stres, risc de suicid.

Prevenirea suicidului, comportament cu risc pentru integritatea fizică și securitatea psihologică, este o provocare universală deoarece se află printre primele 20 de cauze de mortalitate la nivel global și este responsabil pentru peste 800 de mii de decese anual [1, 8]. În Republica Moldova datele statistice cu referință la acest subiect sunt îngrijorătoare, în ultimii ani (2019, 2020) s-au sinucis 376, respectiv 398 de persoane [7]. Astfel, potrivit statisticii Ministerului de Interne din Republica Moldova, în primele 9 luni a anului 2018 s-au înregistrat 278 de cazuri de sinucideri. Dintre acestea conform proporției procentuale profilul sinucigașului este următorul: bărbat (85%), din mediul rural (65%), cu studii medii (83%), fără ocupație, șomer (85%), cu vârsta de peste 45 de ani (58%). Cauzele sinuciderilor sunt: relațiile familiale – 31, gelozia - 7, situația financiară - 9, răzbunare - 3, boli incurabile - 45, alte cauze – 183 [8]. Vom menționa faptul că în nici o cauză nu este descrisă vreo anumită stare psihologică premergătoare sinuciderii cum ar fi depresia sau stresul.

Așadar, reieșind din acest profil al sinucigașului obținut, am inițiat un studiu privind securitatea psihologică și riscul sinuciderii în rândul acestei categorii de persoane și anume: bărbat de peste 40 de ani, din mediul rural, fără ocupație, șomer, cu studii medii. Datele statistice ne arată că grupul dat de persoane se află în zona

de risc suicidal [1, 4, 7, 8]. În studiul experimental au participat 76 de respondenți, cu reprezentativitate din toată țara. În studiul dat ne-a interesat care este starea de spirit din punct de vedere psihologic al acestui grup de persoane. În particular, ne-a interesat care este nivelul de depresie, de stres și de stimă de sine la șomerii și în funcție de rezultate de intervenit cu sprijin și suport psihologic pentru diminuarea stărilor date, astfel încât cazurile de sinucideri în cadrul acestui grup de persoane să se diminueze. Am presupus că la bărbații șomerii de peste 40 de ani stările psihologice, cum ar fi depresia și stresul, ar avea nivele medii și peste medie, iar stima de sine ar fi scăzută, fapt ce ar afecta securitatea lor, iar nivelul de stres, depresie și stimă de sine este condiționat și de factori precum *veniturile* respondenților, *starea civilă*, *nivelele de studii*, *prezența sau absența copiilor*. Ca metoda empirică de cercetare am folosit metoda testelor. Am aplicat următoarele teste: *Inventarul de depresie Beck*, testul *Determinați-vă nivelul de stres* (L. Schwartz și R. Schweppe) și testul *Stima de sine Rosenberg*, precum și metoda anchetei pentru a afla de când respondenții sunt șomerii, starea civilă, prezența sau absența copiilor, studiile și veniturile [4].

În urma aplicării și prelucrării rezultatelor testelor am obținut următoarele rezultate ilustrate în figura 1 și 2:

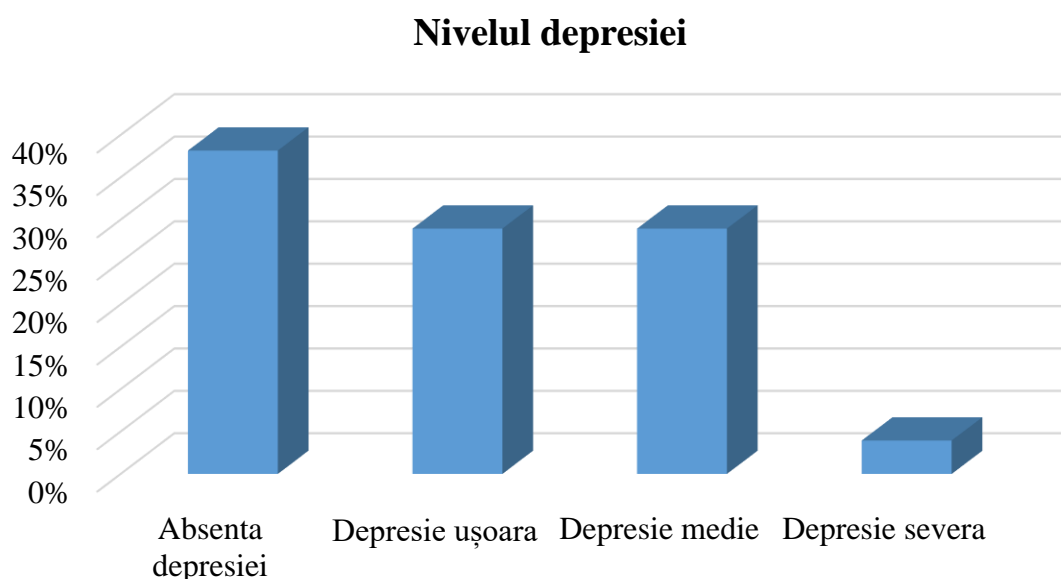

Fig. 1. Distribuția datelor privind nivelul depresiei în rândul respondenților studiului

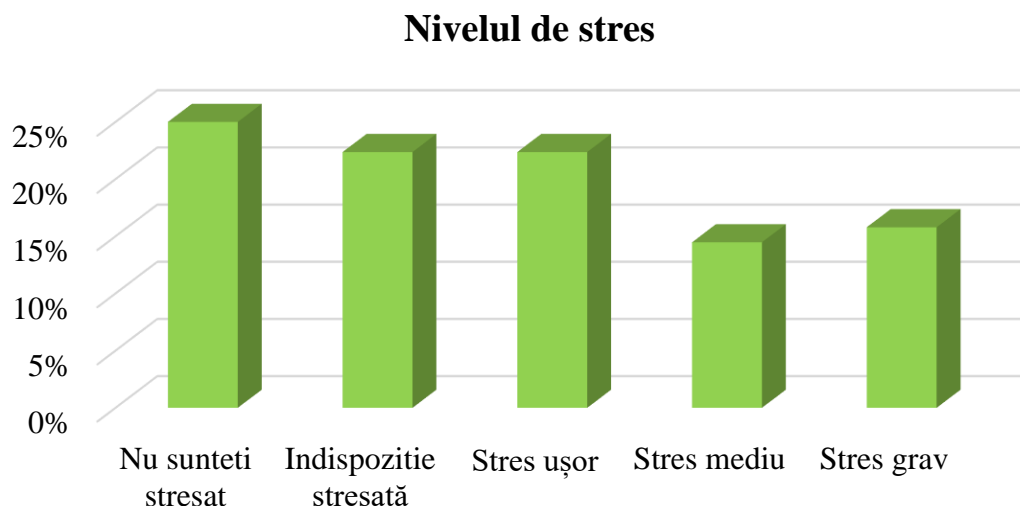

Fig.2. Distribuția datelor privind nivelul de stres în rândul respondenților studiului

Rezultatele cercetării arată că ponderea nivelelor mediu și sever/grav de depresie și stres nu este mai mare decât ponderea nivelelor lipsă, indispoziție stresată și nivel ușor. Deci, presupunerea noastră precum că aceste persoane din categoria dată ar avea nivele sporite de depresie și stres nu se adevărește. Pe de altă parte, totuși observăm că ponderea nivelurilor de la ușor spre sever/grav este mai mare decât lipsa stărilor respective. La testul stimei de sine 93 la sută din respondenți au arătat un nivel mediu al stimei de sine, iar 7 % un nivel înalt al stimei de sine și 0 % la cei cu un nivel scăzut al stimei de sine. Nici aici presupunerea noastră conform căreia categoria dată de persoane ar avea un nivel scăzut al stimei de sine nu s-a adevărit.

O altă presupunere a fost că stările psihologice ale respondenților sunt condiționate de factori precum *veniturile* respondenților, *starea civilă*, *nivelele de studii*, *prezența sau absența copiilor*. Pentru a verifica experimental acest fapt am calculat diferențele statistice.

Majoritatea respondenților au venituri puține și doar 17.1% au afirmat că au venituri suficiente. În mediu, persoanele cu venituri puține au un nivel al stimei de sine de 27.4 (din 40), iar cele cu venituri suficiente – 30.6. Testul t-Student demonstrează că această diferență este una semnificativă ($t=2.74$, $gl=74$, $p<0.01$), ceea ce înseamnă că persoanele cu venituri mai mari, au în medie un nivel mai înalt

al stimei de sine. În mediu, persoanele cu venituri puține au un nivel al depresiei de 15.2 (din 80), iar cei cu venituri suficiente – 11. Totuși, din punct de vedere statistic, această diferență nu este semnificativă, respectiv acest studiu nu demonstrează legătura dintre venituri și nivelul depresiei ($t=1.47$, $gl=74$, $p>0.05$). În mediu, persoanele cu venituri puține au un nivel al stresului de 15.6 (din 28), iar cei cu venituri suficiente – 18.46. Diferența este semnificativă din punct de vedere statistic doar pentru 90% din cazuri, ceea ce este suficient pentru teste psihologice, dar la limita acceptării ($t=1.29$, $gl=74$, $p=0.1$). Astfel, persoanele cu venituri mai înalte sunt ceva mai puțin stresate decât cei cu venituri mai joase. Astfel, veniturile determină cel mai mult nivelul stimei de sine și relativ bine determină nivelul de stres. Pe de altă parte, nu s-a observat o legătură dintre depresie și nivelul veniturilor.

Starea civilă a respondenților se rezumă la două categorii cei solitari (singuratici) și cei cu familie. Persoanele care locuiesc în concubinaj au fost atribuite categoriei „cu familie”. În mediu, persoanele singuratice au un nivel al stimei de sine de 26.5 (din 40), iar cele cu familie – 28.6. Testul t-Student demonstrează că această diferență este una semnificativă ($t=2.17$, $gl=74$, $p<0.05$), ceea ce înseamnă că persoanele care locuiesc în familie au în mediu un nivel mai înalt al stimei de sine. În mediu, persoanele singuratice au un nivel al depresiei de 19.3 (din 80), iar cele cu familie – 12.6. Totuși, din punct de vedere statistic, această diferență nu este semnificativă, respectiv acest studiu nu demonstrează legătura dintre statutul civil și nivelul depresiei ($t=2.93$, $gl=74$, $p>0.05$). În mediu, persoanele singuratice au un nivel al stresului de 11.5 (din 28), iar cele cu familie – 18. Diferența este semnificativă din punct de vedere și una foarte clară ($t=3.79$, $gl=74$, $p<0.001$). Astfel, persoanele care locuiesc în familie au un nivel al stresului semnificativ mai mic decât persoanele singuratice. Deci, persoanele care locuiesc în familie au un nivel mult mai scăzut al stresului, dar și un nivel al stimei de sine mai înalt. În același timp, depresia poate fi un fenomen care nu depinde de statutul familial.

Nivelul stimei de sine nu depinde deloc de numărul de copii, așa cum poate fi văzut în graficul de mai jos al corelației Pearson: ($r<0.01$).

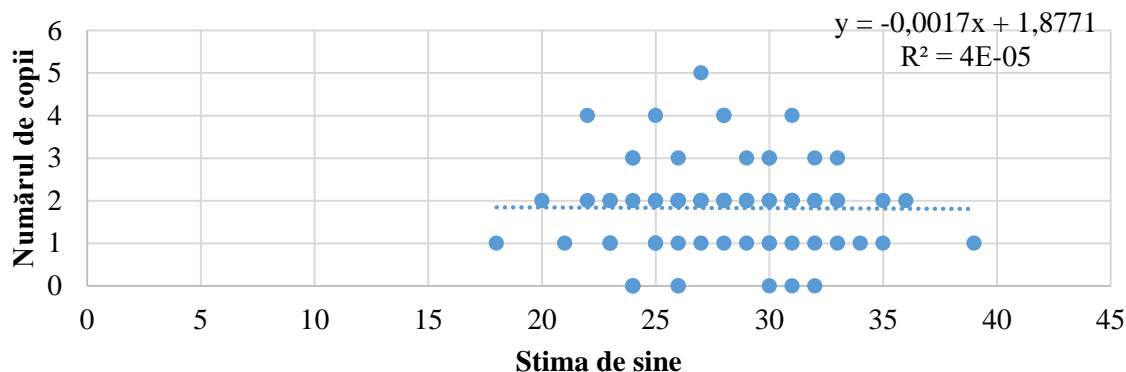

Fig. 3. Corelația dintre respondenții cu copii și fără cu nivelul stimei de sine

Lipsa legăturii este demonstrată și de testul t-Student pentru variabila (cu copii/fără copii) ($t=0.66, gl=74, p>0.05$). Astfel, numărul de copii, prezența sau lipsa lor nu determină nivelul stimei de sine a unei persoane. Numărul de copii nu determină nici nivelul de depresie conform corelației Pearson ($r=0.01$)

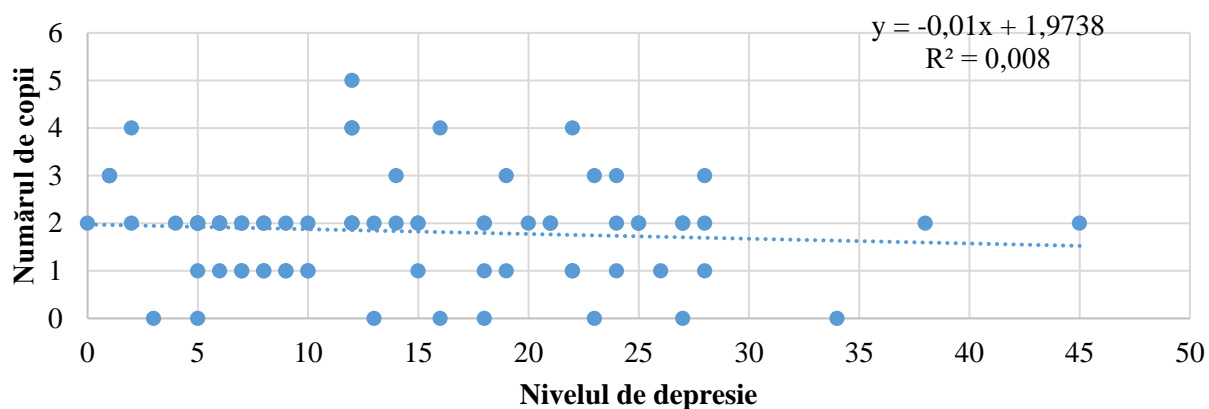

Fig.4. Corelația dintre respondenții cu copii și fără cu nivelul de depresie

Lipsa legăturii este demonstrată și de testul t-Student pentru variabila (cu copii/fără copii) ($t=0.9, gl=74, p>0.05$). Astfel, numărul de copii sau prezența sau lipsa lor nu determină gradul de depresie al unei persoane. Nici nivelul de stres nu este explicat de numărul de copii, conform corelației Pearson ($r=0.16$).

Pe de altă parte, dacă analizăm variabila (cu copii/fără copii), reiese că există diferență între cei care au și cei care nu au copii, iar această diferență este semnificativă ($t=1.6, gl=74, p<0.1$). În mediu, respondenții care au copii sunt mai puțini stresați (16.5 din 28), iar cei fără copii – mai tare stresați (12.3 din 28). Astfel,

prezența copiilor la persoanele studiate determină doar nivelul de stres și nu contează numărul de copii, doar faptul că există cel puțin unul. Persoanele cu copii sunt mai puțin stresați. În același timp, stima de sine și starea de depresie nu depind nici de existența copiilor, nici de numărul lor.

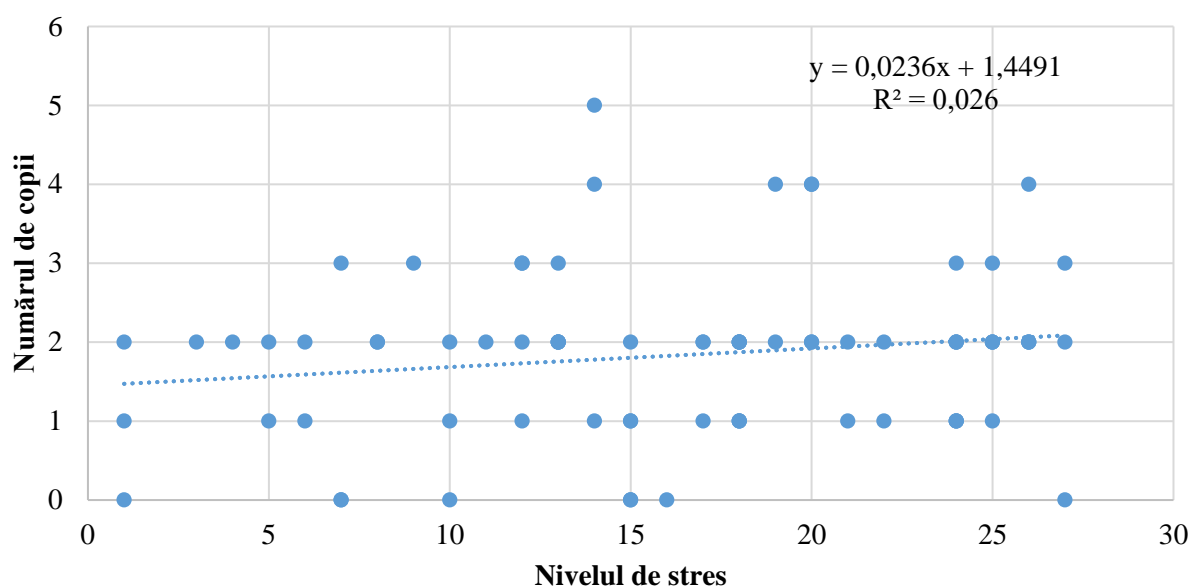

Fig.5. Corelația dintre respondenții cu copii și fără cu nivelul de stres

Ne-a interesat să vedem dacă variabila vârstă influențează nivelul de stres, depresie și stima de sine. Am împărțit respondenții în 2 categorii de vârstă: între 40 – 50 de ani și 51 – 60 de ani. În mediu, persoanele de 40-50 de ani au un nivel al stimei de sine de 27.7 (din 40), iar cele de 51-60 de ani – 28.3. Testul t-Student demonstrează că această diferență nu este una semnificativă ($t=0.69$, $gl=74$, $p>0.05$), ceea ce înseamnă că nivelul stimei de sine nu depinde de vârsta persoanelor intervievate în cadrul acestui studiu. În mediu, persoanele de 40-50 de ani au un nivel al depresiei de 12.5 (din 80), iar cei de 51-60 de ani – 16.6. Această diferență este semnificativă, respectiv persoanele mai în vârstă au un nivel al depresiei mai înalt decât cele mai tinere din cadrul acestui studiu ($t=1.9$, $gl=74$, $p<0.05$). În mediu, persoanele de 40-50 de ani ce au un nivel al stresului de 17.4 (din 28), iar de 51-60 de ani – 14.8. Diferența nu este semnificativă din punct de vedere statistic, ceea ce înseamnă că între aceste două variabile nu există nici o legătură. Vârsta respondenților determină nivelul depresiei, ceea ce n-o face prezența copiilor sau

nivelul veniturilor. Persoanele mai în vârstă, sunt, în mediu, mai deprimare. În același timp, vârsta nu influențează stima de sine sau nivelul stresului, care pot fi mai mici sau mai mari la diferite vârste.

Diferențele statistice între rezultatele pentru stres, depresie și stimă de sine la respondenți în funcție de nivelele de studii (studii medii, studii profesionale, studii superioare) sunt următoarele: conform testului ANOVA (testul Bartlett pentru egalitatea dispersiilor), nu există o legătură între nivelul de studii și nivelul de stimă ($\chi^2=2.21$, $gl=75$, $p>0.05$). Testul Bonfferoni demonstrează că și față de fiecare categorie de studii nu există o legătură cu nivelul de studii. Aceeași situație este și în privința nivelului de depresie ($\chi^2=4.18$, $gl=75$, $p>0.05$), care nu depinde de nivelul de studii. Nivelul de stres de asemenea nu depinde de nivelul de studii ($\chi^2=2.13$, $gl=75$, $p>0.05$), care nu depinde de nivelul de studii. Astfel, nivelul de studii nu influențează nici nivelul stimei de sine, nici gradul de depresie și nici nivelul stresului. Acest lucru poate fi urmărit și grafic:

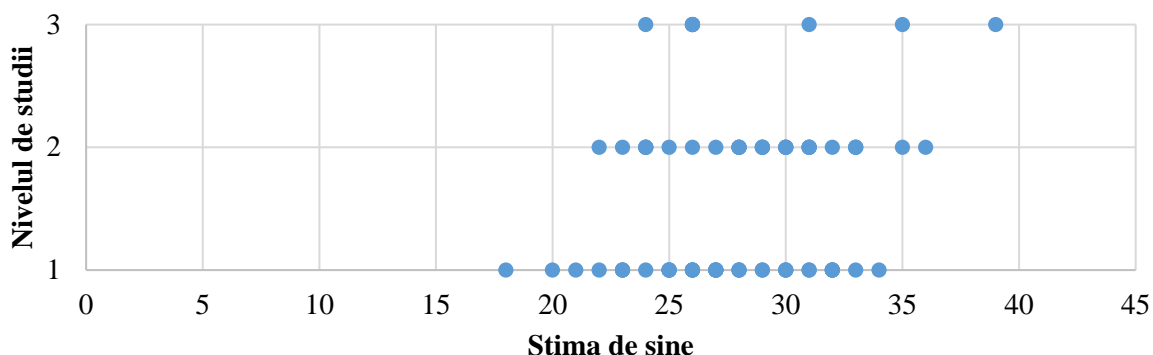

Fig.6. Relția dintre nivelul de studii și stima de sine

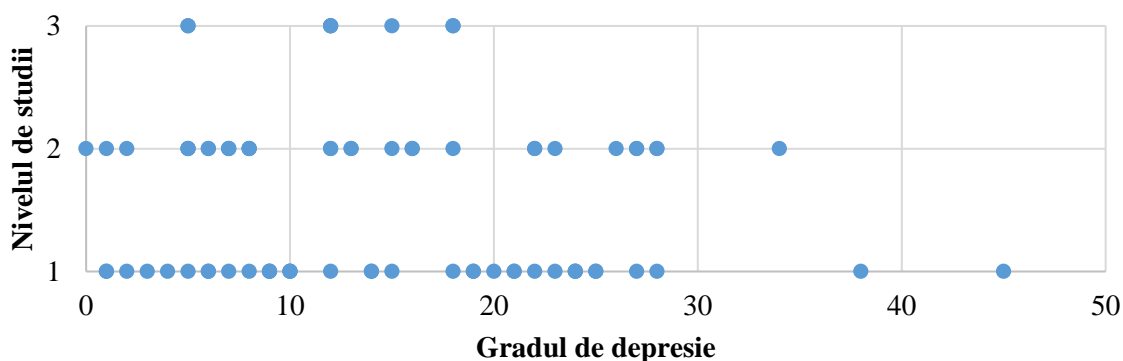

Fig.7. Relția dintre nivelul de studii și depresie

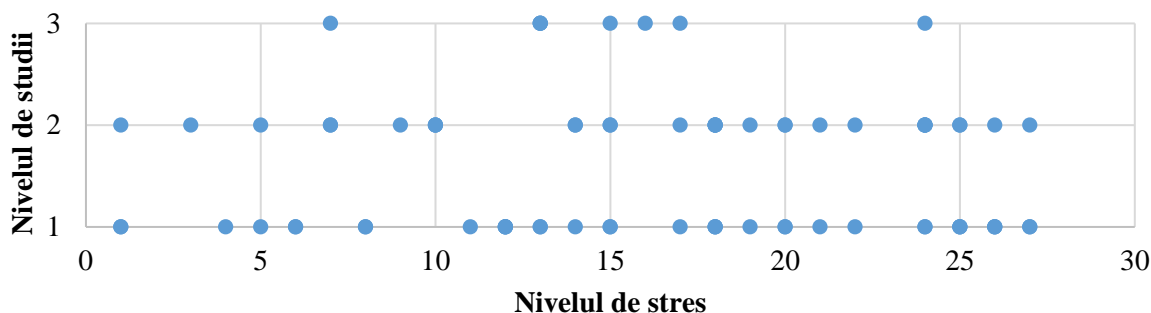

Fig.8. Relația dintre nivelul de studii și stres

Din grafice, se poate deduce că în general, persoanele cu studii mai înalte, tind să aibă o stimă de sine mai mare, dar și un grad de depresie mai mic. În același timp, nivelul de stres practic nu depinde de nivelul studiilor și poate fi atât foarte mare, cât și foarte mic, indiferent de educația respondenților. Astfel, pentru a depista dacă există legătură, am efectuat și testul chi-pătrat pentru categoriile de stimă, depresie și stres. Legătura între studii și stima de sine e una acceptabilă pentru 90% din cazuri ($\chi^2=5.3$, $gl=2$, $p<0.1$), dar nu ar fi acceptabilă dacă am analiza o eroare de maxim 5%. Cea mai mare contribuție în acest test (testul Pearson chi-pătrat) o are legătura dintre grupul respondenților cu nivel înalt al studiilor și nivel înalt al stimei de sine. Astfel, se poate concluziona că în special cei cu studii superioare, au un nivel de stimă de sine mai înalt, iar cei fără studii superioare pot avea un nivel variat al stimei de sine. Legătura între studii și gradul de depresie e similar cu situația privind stima de sine. Ipoteza e acceptabilă pentru 90% încredere și neacceptabilă pentru 95% încredere ($\chi^2=11.5$, $gl=6$, $p<0.1$). Cea mai înaltă contribuție în această legătură o au cei cu nivel de depresie =2 (depresie ușoară) și cei care au studii superioare. În schimb, relația dintre nivelul de stres, exprimat în categorii și nivelul de studii este unul semnificativ pentru 95%. ($\chi^2=15.8$, $gl=8$, $p<0.05$). Astfel, pentru a elucidă relația dintre nivelul de studii și cele trei variabile analizate: stima de sine, nivelul de stres și cel de depresie, nu a fost suficient testul ANOVA, care doar a demonstrat că în general nu există legături între variabilele (continue) și cea discretă (nivelul de studii). Totuși, în mod grafic s-au observat unele tendințe, iar după gruparea respondenților după categorii și efectuând testul chi-pătrat (Pearson), s-a stabilit că anumite legături există, în special în ceea ce ține de stres.

În concluzie, am putea menționa că au fost operate mai multe modalități de testare a legăturilor dintre nivelul de stimă de sine, nivelul de stres și nivelul de depresie între ele și în dependență de diverși factori demografici. Rezultatele studiului au demonstrat că pentru respondenți factorii stării de stimă de sine, nivelul de depresie sau de stres sunt diferite și corelează diferit cu variabilele demografice. Astfel, veniturile respondentului influențează direct stima de sine și reduc nivelul de stres odată cu creșterea lor, dar ele nu pot influența starea de depresie. Același lucru ține și de faptul dacă respondentul trăiește singur sau în familie. Cei care trăiesc în familie sunt mai puțin stresați și au o stimă mai mare față de sine, dar starea de depresie poate fi diferită. În același timp, nu contează câți copii are respondentul prin prisma analizei celor 3 factori. Dar contează dacă are sau nu copii, astfel, cei care au copii, au un nivel mai scăzut al stresului, decât cei care nu au copii. Prezența copiilor nu influențează nivelul de depresie sau stima de sine. În schimb, depresia corelează direct și strâns cu vârsta. Persoanele mai în vârstă sunt în mediu, mai deprimare decât cele mai tinere. Iar nivelul de studii în general are o influență, dar mai slabă, astfel că persoanele cu studii mai bune sunt mai puțin deprimați, mai puțin stresați și au în general un nivel mai înalt de stimă de sine.

Bibliografie:

1. Analiza de situație, Ziua Mondială a Sănătății – 7 aprilie 2017, Depresia – Să vorbim!, Guvernul României, 2017, [accesat 4 aprilie 2021]. Disponibil pe internet: http://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2017/03/Analiza-de-Situatie_ZMS-2017_Depresia_27.03.pdf
2. BOGATHY, Z. *Manual de psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2007. 376 p. ISBN 978-973-46-0428-7
3. GÂRLĂ L., Explicații Psihologo-psihiatrice în luarea deciziei definitive de suicid, Revista Studia Universitatis Moldaviae, nr.3 (93), 2016, [accesat 3 aprilie 2021]. Disponibil pe internet: http://dspace.usm.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1111/06.p.47-57_93.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. LOSÎI, E., RACU, IU. *Activitatea psihologului cu copiii și adulții*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2018, 183 p. ISBN 978-9975-46-381-2.
5. LOSÎI, E. *Psihologia tânărului, adultului și vârstnicului*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2018, 156 p. ISBN 978-9975-46-386-7.

6. RĂDUCU, C., ȘTEFĂNACHI, B. *Securitatea umană. Provocări contemporane*. București: Pro Universitaria, 2015, 291 p. ISBN 978-606-26-0340.
7. <https://date.gov.md/ckan/dataset/17739-date-statistice-privind-cazurile-de-suicid-cu-deces-inregistrate-pe-teritoriul-republicii-mold>
8. <http://mmpsf.gov.md/ro/content/10-septembrie-ziua-mondiala-pentru-prevenirea-suicidului>

